

Teelt makkie, oogst vaak struikelblok

Vezelhennep is proefstadium voorbij

Vijf jaar geleden begon Agrifirm een pilot met een hectare vezelhennep als structuurbron voor koeien. Nu telen 60 melkveehouders dit legale broertje van de nederwiet op 200 hectare. „We zijn het proefstadium voorbij”, zegt productmanager ruwvoerteelt Mark de Beer. Maar: loonwerkers kunnen zich lelijk verslikken in de oogst van de taaie stengels.

Melkveehouder Lars van Loenhout (23) uit Prinsenbeek (NB) is super-enthousiast over vezelhennep. „We hebben het nu voor het derde jaar staan”, vertelt hij. „We voeren gemiddeld 1 kilo product per koe per dag, naast gras, maïs en 5 à 6 kilo bierbostel. Wij ervaren dat vezelhennep vooral goed is voor de algehele gezondheid van de koeien. In het verleden voerden we koolzaadstro of luzerne erbij. Nu we hennep voeren, zijn de koeien een stuk vitaler. Ze hebben minder moeite om veel melk te produceren. Gemiddeld is de productie

3 tot 4 liter gestegen, de vruchtbaarheid is beter en met het celgetal zijn we 30 tot 40 punten gezakt.”

En zo zijn links en rechts meer positieve geluiden op te tekenen van boeren die hennep voeren. Lang niet iedereen merkt zo'n effect op de melkproductie als Van Loenhout, maar het algemene beeld is wel dat het met vezelhennep allemaal net wat makkelijker loopt. Koeien zijn goed gezond, glanzen, zijn actiever op de melkrobot (meer weigeringen), en ook op het celgetal en de klauwgezondheid

lijkt hennep een gunstige invloed te hebben. „Hennep is geen wondermiddel – als het rantsoen in de basis niet goed is, helpt hennep ook niet – maar het kan zeker wat extra's geven”, bevestigen diverse ervaren gebruikers.

Structuurbron

De clou zit 'm in de structuur. Bij hennep als voedergewas draait het om het harde binnenste van de lange stengels. Een kilo droge stof van het gehakselde en ingekuilde

De hakselaar van loonbedrijf Van Amstel uit Lith oogst vezelhennep.

product bevat 55 gram ADL oftewel houtstof. Die harde stukjes stengel – vergelijkbaar met luciferhoutjes – geven in een gemengd rantsoen een beste pensprikkel. Ze zorgen ervoor dat het voer wat langer in de pens blijft dobberen waardoor de vertering en de voerbenutting verbeteren. „Van dierenartsen horen we vaak dat de mest zo mooi is verteerd”, vertelt Mark de Beer van Agrifirm. „En dat de koeien hele droge, harde klauwen hebben. Dat gaat vaak samen op met een goede vertering.” Qua voederwaarde stelt vezelhennep verder weinig voor, met 500 VEM (zie tabel 1).

De Beer heeft als productmanager ruwvoerteelt nu vijf jaar ervaring met vezelhennep. In 2009 werd Agrifirm benaderd door de Brabantse melkveehouder Stan Roefs. Hij zocht een goedkope, smakelijke en eiwitrijke structuurbron om zelf te telen. Zou vezelhennep niet wat zijn? Zo werd bij Roefs in Loosbroek (nabij Den Bosch) bij wijze van pilot de eerste hectare vezelhennep gezaaid. De daaropvolgende jaren breidde het areaal vlot uit tot de huidige 200 hectare, mede onder invloed van de oplopende prijzen voor andere structuurbronnen, zoals stro en luzerne. Tegelijkertijd noopten oplopende krachtvoerprijzen veehouders ertoe te zoeken naar wegen om de benutting van het eigen ruwvoer te verbeteren. „Structuur is nog steeds een hot item”, weet De Beer.

En de teelt is volgens de Agrifirm-man absoluut niet moeilijk. „Zelfs melkveehouders kunnen dat”, zegt hij lachend. Zaaien gebeurt eind april, begin mei. In de eerste helft van september is het gewas oogstrijp. Dankzij het korte groeiseizoen is hennep ook een ideaal tussengewas bij graslandvernieuwing. Vezelhennep groeit bijna vanzelf. Het vraagt 40 tot 50 kuub runderdrijfmest; verder heeft het geen kunstmest of gewasbeschermingsmiddelen nodig. Het schiet met 4 tot 5 centimeter per dag de hoogte in, dus het veld staat zó dicht. Wel heeft het direct na het ontkiemen van het zaad voldoende vocht nodig, juist omdat het zo snel groeit. Verder is hennep gevoelig voor gronden met een slechte (kapotgereden) structuur. Maar als aan de randvoorwaarden

wordt voldaan, kan er binnen drie maanden een gewas staan dat gemiddeld 12 tot 13 ton droge stof per hectare oplevert. „De bandbreedte varieert wel van 6 tot 14 ton”, waarschuwt De Beer. Een slechte bodemstructuur, droogte na de opkomst of juist een verzopen gewas kan de opbrengst aardig drukken. Ook zomerstormen vormen een risico: hoge bomen vangen immers veel wind en tegen eind juli zijn de hennepstengels 3 meter hoog. Maar zelfs een platgewaaid gewas is met een beetje moeite nog wel van het land af te halen. Het gehakselde product is prima in te kuilen in rijkuiten of (bij geringe voersnelheden) in ronde balen, al zijn die wel duurder. Agrifirm adviseert standaard Ecosyl als toevoegmiddel, dat bevordert de conservering en houdt het gehalte aan boterzuur laag. Wie de hennep inkuult in een rijkuil, heeft door de band genomen voor 90 tot

100 euro per ton droge stof een prima structuurbron voor de koeien, die qua prijs ruimschoots kan concurreren met stro, graszaadhooi, koolzaadstro of luzerne (zie tabel 2).

Low profile

Toch timmert Agrifirm niet heel hard aan de weg met vezelhennep. „We gaan er low profile mee om”, erkent De Beer. Het punt is namelijk dat lang niet alle loonwerkers goed overweg kunnen met de oogst van vezelhennep. Die klus wordt echt zwaar onderschat, volgens de productmanager. Het gewas, dat niet voor niets wordt toegepast in de bouw en bij de productie van autodashboards, bevat namelijk de sterkste natuurlijke vezel die er bestaat. Die omhult de hele stengel van de plant. En daar zijn in het verleden al heel wat maïshakselaars letterlijk ►

Lars van Loenhout, Prinsenbeek: ‘Vezelhennep absoluut in bouwplan’

Lars van Loenhout melkt in Prinsenbeek (NB) negentig koeien, met een gemiddelde productie van 11.000 kilo melk. Hij gaat komende winter voor het derde jaar vezelhennep voeren. Binnenkort laat hij de 2 hectare hakselen door loonbedrijf Van Amstel uit Lith. Hij kuilt het in ronde balen in met Ecosyl als toevoegmiddel. De melkveehouder voert een kilo vezelhennep per koe per dag. „In het eerste jaar hadden we als proef 1 hectare geteeld. Daar konden we een half jaar van voeren. Toen het op was, merkten we het meteen: de melkproductie liep terug, evenals de uiergezondheid en de klauwgezondheid.” Wat Van Loenhout betreft blijft de vezelhennep dus absoluut in het bouwplan. Hoewel de verse hennepvezels enorm sterk en taai zijn, leveren ze volgens hem geen problemen op in de voerapparatuur. Na het inkuilen zijn de 15 tot 20 centimeter lange draden veel makkelijker kapot te trekken. Wel heeft vezelhennep een apart luchtje, waar de koeien even aan moeten wennen. „Het ruikt een beetje zurig. Je moet het daarom wel gemengd voeren; dat is een vereiste.”

Vezelhennep versus nederwiet

Het leuke van de teelt van vezelhennep is dat je op een verjaardag voor de grap achteloos kunt laten vallen dat je een ‘grootschalige hennepwekerij’ runt. Maar vezelhennep is verder absoluut niet te vergelijken met de cannabis die wordt gebruikt voor softdrugs. Voor de wietteelt worden uitsluitend vrouwelijke planten gebruikt. Die bevatten 13 tot 15 procent THC, de stof waar blowers high van worden. Bij vezelhennep worden alleen mannelijke planten geteeld. Die bevatten gegarandeerd minder dan 0,2 procent THC. Wil je daar

een joint van maken, dan heb je wel een paar hectare nodig. De teelt van vezelhennep is dan ook volledig legaal en heeft een eigen gewascode bij de Gecombineerde Opgave. Wel is het bij het aanvragen van toeslagrechten verplicht om de etiketten van het zaaizaad op te sturen naar Dienst Regelingen. Ook krijgt de teler een brief van de nVWA (voorheen de AID) voor vrijgave van de oogst (indien toeslagrechten aangevraagd zijn). Enkele telers vallen dan in een groep

waarbij het THC-gehalte wordt gecontroleerd. Verder kan het handig zijn om omwonenden en de lokale politie in te lichten, om vragen en misverstanden te voorkomen, tipt Agrifirm. Desondanks komt het in de praktijk wel voor dat onwetende lieden denken hun slag te slaan en ‘s nachts op grote schaal toppen gaan oogsten uit percelen vezelhennep. Om de associatie met wiet te vermijden, noemt Agrifirm het voedergewas daarom ook wel ‘kemp’. Dat is de Belgische naam voor vezelhennep.

Copyright foto

Mts. Van Weperen, Oosterwolde: 'Zelf structuur verbouwen is voordeliger'

De maatschap Van Weperen in Oosterwolde (FR) heeft dit jaar ruim 15 hectare vezelhennep gezaaid, om de 400 koeien jaarrond hennep te kunnen bijvoeren. Vorig jaar begonnen ze met 9 hectare en dat was al goed bevallen, vertelt Jan van Weperen (36). „Vezelhennep heeft een positieve invloed op de herkauwactiviteit en de pensvulling. De smakelijkheid was goed, de koeien namen het graag op. Toen we het begonnen te voeren, liep de voeropname ook op. We hadden er ook hooi onder gekuild; dat nam het vocht van de hennep op, dat werkte heel goed. We hebben natuurlijk geen vergelijkingsgroep, maar naar ons gevoel bleven de koeien er goed gezond bij. De mest was ook prima verteerd.”

De Friese melkveehouders hebben op zich voldoende eigen ruwvoer, maar kochten voorgaande jaren nog relatief veel structuur aan in de vorm van olifantsgras, koolzaadstro of graszaadhooi. „Als je het zelf kunt verbouwen, is het altijd voordeliger”, aldus Jan van Weperen. De eigen vezelhennep was gauw de helft goedkoper, volgens hem. „Maar we hebben vorig jaar ook flink kunnen oogsten, wel 20 ton per hectare.” Dit jaar staat het gewas iets minder hoog dan vorig jaar. De oogst wordt verzorgd door een loonwerker uit de buurt, die daar een aangepaste Kemperbek voor gebruikt. Dat verliep vorig jaar zonder problemen, aldus Van Weperen. „Maar met een standaard hakselaar is het onbegonnen werk.”

op stukgelopen. De Beer heeft onder meer foto's van een loonwerker die gebruik maakt van een gps-bek. „Die kan normaal 3.000 hectare graan-gps oogsten zonder onderhoud, maar na 15 hectare vezelhennep moest het eerste lager al worden vervangen.”

De taaie vezels wikkelen zich overal omheen en kruipen zelfs in het lager, heeft hij ervaren. De messen van de hakselaar moeten echt vlijm- en vlijmscherp worden gehouden – dus regelmatig de messen slijpen of vervangen – wil je de strijd met vezelhennep kunnen winnen. Agrifirm adviseert potentiële telers dan ook dringend eerst goede (prijs) afspraken te maken met een loonwerker die vezelhennep kan en wil hakselen. Let op: de oogst van vezelhennep kan (oogst)materiaal onherstelbaar beschadigen', waarschuwt de voercoöperatie tijdens henneppresentaties. Voor een aantal veehouders is het gemartel tijdens de oogst dan ook reden geweest om er de brui aan te geven. „De teelt ging goed, maar de oogst was een drama. De loonwerker heeft het geprobeerd met verschillende merken maishakselaars, maar ze zijn hier

tien uur bezig geweest op een stukje van 3 hectare”, aldus een Limburgse veehouder die niet nader genoemd wil worden.

Gespecialiseerd

Maar vlot oogsten kán wel. Dat bewijst loonwerker Leo van Amstel uit Lith, nabij Oss (NB). Hij heeft zich echt gespecialiseerd in de oogst van vezelhennep. Van Amstel werkt met een John Deere-hakselaar voorzien van een zesrijige Kemperbek. Na enige aanpassingen – nee, het geheim van de smid geeft hij niet zomaar prijs – gaat hij nu net zo vlot en moeiteloos door de vezelhennep als door snijmaïs. „Waar andere loonwerkers moeten stoppen, gaan wij door”, zegt hij opgetogen. „Boeren bellen overal vandaan. Vorig jaar deden we 70 bunders, dit jaar wel 100. We zitten door heel Brabant heen en verder, tot aan Arnhem toe.”

Van Amstel heeft nu drie jaar ervaring. Het eerste jaar ging het ook voor hem niet van een leien dakje, erkent de Brabander. „Maar we worden elk jaar wijzer. We halen nu een

Copyright foto

Vezelhennep na het inkuilen.

capaciteit van driekwart tot 1 hectare per uur, afhankelijk van de stand van het gewas.” Kortom: als je als veehouder vezelhennep wil gaan telen, is het goed om een loonwerker in de buurt te zoeken die graag die uitdaging wil aangaan. ■

Tabel 1:
Voederwaarde
vezelhennep

30 % droge stof
500 VEM
500 gram ruwe celstof
50 % VCOS
55 gram ADL

Bron: Agrifirm

Tabel 2. Kostprijs teelt vezelhennep

Kostensoort	Euro/ha
Bemesting	140
Ploegen	100
Zaaien	70
Zaaizaad	170
Onkruidbestrijding	0
Berekening	0
Oogst	400 - 1.000
Ecosyl	100
Kuil/balen	80/800
Totaal kosten inkuilen	1.060 tot 1.650
Totaal kosten in balen	1.780 tot 2.380

Kostprijs per ton droge stof in de kuil: van 84 tot 132 euro; reken gemiddeld 100 euro
Kostprijs per ton droge stof in ronde balen: 142 tot 190 euro
Opbrengst: gemiddeld 50.000 kilo per hectare/12.500 kilo droge stof per hectare.

Ter vergelijking: andere structuurbronnen per ton droge stof:

Stro	145 euro
Graszaadhooi	160 euro
Koolzaadstro	260 euro
Luzerne	315 euro